

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ПОЖАРЕВАЦ ПРЕДСТАВИО НАСЛОВ У ОКВИРУ ЕДИЦИЈЕ „ПОСЕБНА ИЗДАЊА“

О Учитељској школи у Пожаревцу

Историјски архив Пожаревац у сарадњи са Савезом учитеља Републике Србије и ОШ „Краљ Александар Први“ 28. фебруара у свечаној сали Скупштине града Пожареваца представио је нови, петнаести по реду наслов у оквиру Едиције „Посебна издања“. Наслов под називом „Учитељска школа „Вељко Дугошевић“ Пожаревац – Летопис школе 1947 – 1974.“ приредила је виши архивиста Слободанка Цветковић поводом 70 година од оснивања Учитељске школе у Пожаревцу и 285 година основног школства у Пожаревцу. У ИАП чува се архивски фонд Учитељска школа „Вељко Дугошевић“ Пожаревац, чија архивска грађа садржи годишње извештаје о раду школе, деловоднике, општу архиву, уписнице ученика, записнике о полагању стручних испита, дневнике рада, досијеа запослених, платне спискове, дипломе и похвалнице, записнике са седница Наставничког већа, Школског савета и Школског одбора, Управног одбора, Радне заједнице и колектива, стручних актива наставника, као и нормативна акта, фотографије и Летопис школе од 1947. до 1974. године.

ИЗВОР САЗНАЊА И ЕМОТИВАН ПОДСЕТНИК НА ШКОЛСКЕ ДАНЕ

Према речима директорке Историјског архива Пожаревац др Јасмине Николић значај овог летописа није само у томе што је својеврсни споменик рада ове школе, већ за историчаре представља драгоцен извор података о школи, њеном расту и развоју, али и утицају идеологије и политике на школу и просветни систем, на будуће учитеље који ће својим радом образовати неке нове генерације.

У част 70 година од оснивања Учитељске школе у Пожаревцу, кроз публикавање летописа ове образовне установе који прати рад школе у периоду од 1947. до 1974. године, покушали смо да се одужимо креаторима знања, нашим учитељима и употпунимо податке о постојању и раду ове значајне школске установе. Верујемо да ће и будућим истраживачима и историчарима овај летопис бити значајан извор сазнања, а свима онима који су били ђаци Учитељске школе у Пожаревцу, емотиван подсетник на школске дане. Можемо констатовати да ова публикација даје допринос заштити, коришћењу културног наслеђа, промоцији архивске грађе као културног добра, обезбеђује услове за

доступност садржаја архивске грађе јавности, али има и значај за развој и унапређење архивске струке и постизање нових научних резултата, казала је др Јасмина Николић.

Председница Савеза учитеља Републике Србије Наташа Николић Гајић подсетила је да овај Савез броји 10.000 чланова, учитеља из целе Србије организованих у 60 локалних учитељских удружења. Само на територији Браничевског округа има четири

Др Јасмина Николић

свакодневници, успесима и резултатима, наставницима и ученицима.

„Летопис је приређен лепо и са укусом, али пре свега квалитетно и корисно за историографију, педагогију, културу, просвету. Посебно морам да истакнем фотографије које у великом делу прате текст и представљају велику драгоценост издања. Приређивач, Слободанка Цветковић је пре летописа дала кратке и прецизне смернице, ок-

Наташа Николић Гајић

удружења и пет на територији Школске управе Пожаревац.

„Та удружења давних година оснивали су управо они учитељи који се налазе у овом летопису, који нам је ИАП поконио на коришћење и сећање. Велика је одговорност на нама да наставимо оно што се заправо постављало у учитељским школама широм Србије, а посебно у овој која је била у Пожаревцу тих година. Ту су се осим креатора знања, формирале и особе које су у школама нама биле и родитељи, јер се учитељ понашао према деци управо онако како би сви родитељи требало да се понашају код куће. Породице и школа су тада биле јединствене и надамо се да ће се и данас то време некако вратити. Савез учитеља ће у сваком тренутку пратити своју мисију, а то је подизање угледа просветних радника и стварање школе по мери детета, истакла је Наташа Николић Гајић.

ЛЕТОПИС- МИКРОКОСМОС ШКОЛСКОГ ЖИВОТА

Виши научни сарадник за савремену историју у Београду др Драгомир Бончић у свом обраћању је нагласио да летопис представља вредно сведочанство о постојању и раду Учитељске школе, проблемима, тешкоћама,

вире и основне податке о школи. Према њеним речима, летопис приказује читав један микрокосмос живота и рада у школи.

Међутим, у летопису се, каже, не говори само о унутрашњим питањима школе, већ се на извесан начин осликава место и повезаност школе са политичком, друштвеном, економском, културном реалношћу у којој је деловала и у којој је изнедрила више од хиљаду младих учитеља.

У школи је 1948. године последњи пут одржана прослава Светог Саве, а 1951. године је одржана дискусија о борби против религиозности у којој је тражено да се не оправдавају изостанци због верских празника. Постоји податак да је 30. марта 1967. године професорка Споменка Протић одржала предавање о развоју српскохрватског језика и изнела свој став о Декларацији о положају хрватског књижевног језика и предлогу за размишљање групе српских књижевника. Не знамо какав је став изнела професорка, али свега неколико дана после објављивања те декларације и покретања језичког питања, које је потресло политичку сцену тадашње државе, уследила је реакција и у пожаревачкој Учитељској школи. Реаговано је и на спољно-политичке проблеме, па су тако 16. децембра 1967. године ученици

учествовали на масовном митингу против рата у Вијетнаму, а 26. августа 1968. године у школи се расправља о ситуацији после уласка трупа Варшавског пакта у Чехословачку. Користећи овај летопис, видимо да су у школи одржаване бројне приредбе, концерти, представе, политички и стручни говори. Истовремено, ученици ове школе су путовали широм тадашње државе, редовни гости су били у Београду, присуствовали изложби слика Ван Гога у Народном музеју, опери Аида у Народном позоришту, Крлежиним Глембајевима у ЈДП –у. Наставници су учествовали на семинарима у земљи, али и у Француској, Немачкој, Совјетском Савезу, зајучио је др Бончић.

Из летописа се детаљно види не само како су Учитељска школа, њени наставници и ученици живели и радили, већ и колико су били део времена и простора у којем су постојали и деловали.

Др Драгомир Бончић

формације о животу школе, ученичким и наставничким активностима. Зато посао на приређивању ове књиге није био претерано тежак, напротив био је више задовољство него посао, нагласила је Слободанка Цветковић.

Књигу невелику, тврдо укоричену свеску са исписаних 178 страна, са брижљиво излепљеним фотографијама писало је највероватније седам различитих аутора. Бележили су не само значајне, већ и свакодневне моменте из живота и рада школе, кратке, јасне, али садржајем богате информације, без претераног улешавања и дораде. Оно што је квалитет овог рукописа за историчаре, јесте што текстови нису идеолошки обојени, већ су писани званичним, документарним стилем, без превише украшавања и револуционарног полета у изражавању, иначе карактеристичног за послератни период. Историјар и истраживач зато читајући

Слободанка Цветковић

Стога се др Бончић захвалио Архиву и колегици Цветковић, која је ову драгоцену публикацију извукла из скровитих кутова Архива.

РУКОПИС БЕЗ ИДЕОЛОШКЕ ОБОЈЕНОСТИ

Приређивач публикације Слободанка Цветковић истиче да излазак овог летописа пред очи јавности не говори само о Учитељској школи, већ и о одговорном односу запослених у Учитељској школи према ономе што многи и данас сматрају небитним и споредним – архивској грађи. Ретко се дешава у нашој архивској пракси да једна установа тако педантно води своје канцеларијско пословање и тако одговорно чува своју документацију, као и да одговорни људи на челу установа, схватајући значај докумената за историју приликом гашења институције, сву архивску грађу предају на чување Историјском архиву, рекла је Цветковић и додала:

„У документацији Учитељске школе предатој 1974. године нашем архиву, на архивским полицама ова књига чекала је своје време и руке које ће је пробудити из архивског сна. Ретко се дешава да историчар има среће да наиђе на историју једне установе од оснивања и гашења на једном месту, у једној књизи. Управо је то случај са овом књигом. На једном месту, током 27 година постојања ове школе, неки људи су брижљиво записивали, некада готово из дана у дан људе, догађаје и чињенице о Учитељској школи. Некада су те информације биле оскудније, а некада су догађаји бележени из дана у дан. Педантно су бележене ин-

овај текст нема потребу да разгрће идеолошка тумачења и ставове писаца, већ може јасно да евидентира оно што се заиста дешавало у животу школе.

За педагоге ова књига доноси информације о односу наставника и ученика, као и о односу ученика према школи, одговорности наставника према послу и њиховним активностима кроз бројне секције. Записи у летопису говоре и о животу ученика у школи, о њиховом успеху за који се може рећи да је био врло строго оцењиван. За историчаре овај текст доноси бројне информације о историји нашег послератног школства у социјализму, о функционисању школа и школског система, о односу државе и власти према школи, улози просвете у борби за „светлију будућност“, суштинском утицају власти кроз наставне садржаје и обрачун са капитализмом, формирању социјалистичке свести, стању нације и тежњама за описмењавањем ради напретка државе и привреде, о државној интервенцији у одвајању цркве од државе и школе, о обрачуну са религијом у школи, финансијском стању школства, опремљености школа, положају наставника и ученика.

У културно – уметничком делу програма наступио је Учитељски хор ОШ „Краљ Александар Први“, стихове Учитељске заклетве казивао је Мирослав Милутиновић, а скупу су присуствовали народни посланик Милетић Михајловић, заменик председника Скупштине града Пожареваца Милић Јовановић, чланови Градског већа, представници Министарства одбране Центар Пожаревац и БИА.

Д. Динић

Гости на свечаности